Raadsvoorstel

Voorstelnummer: 656359
Zaaknummer: 803925

Houten, 3 oktober 2023

gemeente Houten

Onderwerp:
Gestegen kosten maatschappelijke organisaties

Beslispunten:

1. In te stemmen met de aanpak gestegen kosten maatschappelijke organisaties en het daarin opgenomen pakket aan maatregelen;
2. De gestegen kosten maatschappelijke organisaties van € 105.000 te dekken uit de resterende middelen van het noodfonds armoede en exploitatiebijdrage Aan de Slinger.

Samenvatting

Het kabinet heeft gemeenten en provincies in totaal 127 miljoen per jaar toegezegd voor de compensatie van gestegen kosten van maatschappelijke organisaties. Voor de gemeente Houten resulteert dit in een bijdrage van € 268.000 in 2023 dat terugloopt naar € 241.000 in 2027.

Vooruitlopend op deze middelen is in januari 2023 de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten ingesteld. Deze regeling was bedoeld als korte termijn-oplossing voor organisaties, die door de sterk gestegen energiekosten in de financiële problemen kwamen. Daarmee was het bredere probleem nog niet opgelost: maatschappelijk organisaties hebben nog steeds last van inflatie en gestegen (energie)kosten. Dat vraagt om aan aanpak voor de langere termijn. De gemeente Houten heeft daarom in samenwerking met maatschappelijke organisaties een aanpak uitgewerkt met een pakket aan maatregelen waarmee de gestegen kosten worden gecompenseerd.

Aanleiding

Maatschappelijke organisaties op het gebied van sport, cultuur en welzijn staan al langere tijd voor grote financiële uitdagingen, zoals stijgende energiekosten, prijsstijgingen van materiaal en mogelijke loonstijgingen.

Het kabinet heeft in de najaarsnota 2022 gemeenten en provincies in totaal 300 miljoen per jaar toegezegd voor de compensatie van gestegen kosten van maatschappelijke organisaties. In de voorjaarsnota is dit bedrag (onverwachts) bijgesteld naar 127 miljoen per jaar. Voor de gemeente Houten resulteert dit in een bijdrage van € 268.000 in 2023 dat terugloopt naar € 241.000 in 2027. Dat is fors minder dan de ca. € 500.000 waar eerder rekening mee werd gehouden.

Vooruitlopend op deze middelen heeft het college in januari de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten ingesteld. Daarmee was het vraagstuk van de gestegen lasten voor maatschappelijke organisaties niet opgelost. Daarom is, daartoe mede opgeroepen door de gemeenteraad (motie 004-2023), een aanpak uitgewerkt voor de compensatie van de gestegen kosten van maatschappelijke organisatie.

Beoogd effect

Met het pakket aan maatregelen worden twee doelen nagestreefd:

1. de maatschappelijke organisaties op het gebied van welzijn, cultuur en sport zo passend mogelijk te compenseren voor de gestegen (energie)kosten;
2. naast het compenseren van gestegen kosten wordt er ook geïnvesteerd in verduurzamingsmaatregelen. Hiermee zijn maatschappelijke organisaties ook op de lange(re) termijn gebaat en wordt tegelijkertijd bijgedragen aan de gemeentelijke ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

Argumenten per beslispunt

1.1 Bij de totstandkoming van de aanpak is samengewerkt in een projectgroep bestaande uit de maatschappelijke organisaties en brede ambtelijke vertegenwoordiging

Voor de aanpak gestegen kosten maatschappelijke organisaties is samengewerkt met maatschappelijke organisaties. Met de maatschappelijke organisaties is afgesproken dat zij ook een vertegenwoordigende rol hadden voor hun specifieke sector. Het betrof:

- Theater aan de Slinger en de bibliotheek namens de kunst- en cultuursector;
- Van Houten&co namens de welzijnssector;
- Sportpunt Houten namens de sportsector.

Om te komen tot een aanpak zijn er twee werksessies georganiseerd:

1. Werksessie 1 (20 maart 2023) – tijdens de eerste sessie is bij de maatschappelijke organisaties opgehaald met welke knelpunten de sectoren te maken hebben en wat de mogelijkheden zijn bij het verduurzamen. Dit is vervolgens ambtelijk onderzocht op haalbaarheid en de voorgestelde maatregelen zijn zo veel als mogelijk (financieel) uitgewerkt.
2. Werksessie 2 (15 mei 2023) - tijdens de tweede sessie is een pakket aan maatregelen besproken. Daarbij was de conclusie van de maatschappelijke organisaties dat de nadruk te veel lag op de verduurzamingsmaatregelen. Er was vooral behoefte om te kijken naar financiële ondersteuning door middel van indexatie en huurkosten.

Alhoewel de aanpak onmogelijk alle kosten van maatschappelijke organisaties kan compenseren (en de gemeente ook niet alle financiële wensen kan inwilligen), is door deze aanpak geborgd dat de maatregelen kunnen rekenen op maatschappelijk draagvlak.

1.2 In de aanpak is een zorgvuldige afweging gemaakt tussen de verschillende maatregelen

Het is te verwachten dat de maatschappelijke partners het eens zijn met de maatregelen. Bij de aanpak is het vooral complex om een evenwichtig maatregelenpakket samen te stellen die aan de verschillende wensen voldoet. Daar ligt een duidelijke ambtelijke verantwoordelijkheid. Er is allereerst veel tijd geïnvesteerd in de analyse en berekening van maatregelen. Vervolgens heeft een zorgvuldige afweging plaatsgevonden tussen de maatregelen. Daarbij is uitgegaan van:

- De analyse van de problematiek: de maatregelen moeten een logisch antwoord zijn op de knelpunten.
- De verdeling tussen sectoren: de maatregelen moeten alle sectoren bereiken. Zo heeft het extra indexeren van subsidies geen zin voor sportorganisaties die geen subsidie ontvangen.
- De urgentie: zeer hoge energiekosten vragen bijvoorbeeld om een directe aanpak en verduurzamingsmaatregelen kunnen ook vanaf 2024 worden doorgevoerd.

1.3 De aanpak is in lijn met de motie 004-2023 van de gemeenteraad

Tijdens de raadsvergadering van 24 januari 2023 is de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten behandeld. Deze subsidieregeling was een korte termijn-oplossing voor de gestegen energiekosten van maatschappelijke organisaties. Tijdens deze raadsvergadering is een motie aangenomen, waarmee het college werd opgeroepen om ook aan een lange termijn-oplossing te werken. Hieronder wordt kort toegelicht op welke wijze aan de punten uit motie 004-2023 invulling is gegeven.

Punt 1 - Een aanpak op te stellen waarin uiteengezet wordt op welke manieren de verschillende maatschappelijke organisaties (die vallen onder kunst, cultuur, welzijn en sport) op de langere termijn gesteund gaan worden in het omgaan met de stijgende energiekosten en inflatie.

- In de aanpak wordt middels een beknopte analyse per sector (cultuur, welzijn en sport) beschreven welke knelpunten zich voordoen op het gebied van gestegen (energie)kosten. Deze (sector)analyses vormen het uitgangspunt voor het pakket aan maatregelen.

Punt 2 - Hiervoor mede de bijdrage te benutten die de rijksoverheid aan de gemeente Houten ter beschikking stelt als compensatie voor aanvullende maatregelen.

- In de begroting van de aanpak is uitgegaan van de volledige besteding van de beschikbare rijksmiddelen. Anders gezegd: alle rijksmiddelen worden ten gunste van de maatschappelijke organisaties ingezet.

Punt 3 - Daarbij de volgende uitgangspunten aan te houden:
3a - Voorkeur te geven aan het bieden van steun bij verduurzaming en daarmee gemoeide investeringen dan wel verduurzaming van het gemeentelijke vastgoed.
3b - Voor organisaties waar verduurzaming niet (voldoende) van toepassing is, in te zetten op het bieden van financiële steun waar nodig en mogelijk, bijv. in de vorm van een financiële bijdrage, overbruggingskrediet of voordelige lening.

- In de aanpak zijn middelen begroot voor verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. De definitieve hoogte van de beschikbare verduurzamingsmiddelen hangt voor een deel af van de benodigde compensatie voor energiekosten van het theater. Desalniettemin worden alle verduurzamingsmiddelen geoormerkt voor maatschappelijke organisaties en deze zullen alleen worden ingezet voor maatregelen die bijdragen aan het dempen van stijgende (energie)kosten. Daarbij wordt met name gekeken naar de sportverenigingen.
- Tijdens de overleggen met maatschappelijke organisaties is door hen aangegeven dat de grootste knelpunten worden ervaren rond energie-/huurkosten en indexatie van de subsidies. Aan die signalen is gehoor gegeven door maatregelen op te nemen die zich richten op huurverlaging, subsidie-indexatie en de compensatie van extra energiekosten.
- Aan andere vormen van ondersteuning zoals leningen, garantstellingen of bijzondere kredieten is geen structurele behoefte in de sectoren. Omdat het gaat om uitzonderingen die tevens heel veel ambtelijke capaciteit vergen, zijn deze maatregelen niet verder onderzocht en uitgewerkt in de aanpak.

Punt 4 - Voor het opstellen van dit plan de verschillende maatschappelijke organisaties te betrekken bij de keuzes en (on)mogelijkheden.

- Zie ook argument 1.1: de maatschappelijke organisaties zijn vanaf het begin van het traject betrokken bij de totstandkoming van de aanpak gestegen lasten maatschappelijke organisaties. Op de definitieve aanpak is commitment gevraagd (en gekregen). Daarmee is de aanpak voor en door de maatschappelijke organisaties tot stand gekomen.

Punt 5 - Deze aanpak ter vaststelling aan de gemeenteraad voor te leggen uiterlijk in het tweede kwartaal van 2023.

- Dit punt uit de motie is onverenigbaar met de doorlooptijden en procedures. De aanpak gaat uit van de beschikbare rijksmiddelen (o.b.v. de meicirculaire). Omdat de uitkomst van de meicirculaire pas in juni bekend was, was het niet mogelijk om nog in het tweede kwartaal een raadsvoorstel in te dienen.

2.1 Het tekort in 2023 is onvoorzien, onvermijdelijk en onuitstelbaar.
Op basis van de najaarsnota 2022 is altijd rekening gehouden met een Rijksbijdrage van ca. € 500.000. De lagere bijstelling van dit budget was onvoorzien. Tegelijkertijd was een groot deel van deze middelen in januari al uitgegeven aan de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten. Daardoor is voor het tweede halfjaar van 2023 eigenlijk geen budget meer beschikbaar, terwijl alleen het theater in die periode al ruim € 70.000 tekort komt voor de extra energiekosten. Ook sportverenigingen voorzien nog extra energielasten in deze periode vanwege de vertraging tussen energieprijzen en contracttarieven. De urgentie is echter minder groot dan bij het theater. Daarmee lijken de kosten onvermijdelijk. Ten slotte zijn de kosten hoog en hebben organisaties vaak geen eigen middelen om de kosten voor te financieren. Daarmee is steun voor specifiek deze kosten in 2023 onuitstelbaar.

2.2 De Raad stelt de budgettaire kaders vast
Op 10 november 2022 heeft de raad € 250.000 beschikbaar gesteld voor het armoedebeleid (amendement 097-2022). Het niet ingezette deel van dit bedrag is in 2022 gestort in de bestemmingsreserve om het beschikbaar te houden voor besteding in 2023. Voorgesteld wordt om € 73.000 hiervan in te zetten voor de gestegen kosten van maatschappelijke organisaties in 2023.

Vanuit het amendement is een zestal voorstellen gerealiseerd, waarmee het amendement als uitgevoerd wordt beschouwd. Bovendien richtten de bestedingen zich op korte termijn (tot en met 2023) ter overbrugging van de herijking van het minimabeleid en aanvullende maatregelen vanuit het Rijk. De herijking is voltooid en de landelijke middelen voor het armoedebeleid zijn ontvangen. Hierover wordt u separaat geïnformeerd.

Omdat een onttrekking uit een bestemmingsreserve als gevolg heeft dat de baten en lasten worden verhoogd (per saldo budget neutraal) wordt dit aan de raad voorgelegd.

Kanttekeningen

1.1 De in de motie uitgesproken voorkeur voor verduurzaming komt beperkt terug in het pakket aan maatregelen

Tijdens de eerste bijeenkomst lag de nadruk op het inventariseren van verduurzamingsmogelijkheden. Maatschappelijke partners gaven daarbij aan dat de meeste organisaties nog geen concrete plannen hebben voor verduurzaming. Daarvoor zijn twee redenen gegeven:

1. Verduurzaming (of isolatie) vraagt om investeringen die niet gemaakt kunnen worden wanneer de lasten snel stijgen en de inkomsten (en/of ledenaantallen) teruglopen. Organisaties zien de voordelen op lange termijn in, maar kunnen dit op korte termijn niet in gang zetten.
2. Veel organisaties beschikken niet over een eigen pand, waardoor niet altijd zeker is of zij (als huurder) ook direct voordeel hebben bij verduurzamingsmaatregelen.

In de aanpak komen deze wensen terug en wordt bij verduurzaming gekeken naar maatregelen waarvan de maatschappelijke organisaties direct profiteren.

2.1 *Voor de tweede tranche van de subsidieregeling wordt relatief veel budget gereserveerd.*

Het tekort in 2023 zou lager kunnen zijn als alleen de extra energiekosten van het theater gecompenseerd zouden worden. Deze kosten zijn van alle organisaties relatief het hoogste en heeft het de meeste impact op de financiële gezondheid van de organisaties. Daarmee zouden andere maatschappelijke organisaties echter tekort worden gedaan en er zijn geen andere argumenten voor een selectieve maatregel voor één organisatie.

Participatie

Voor de aanpak gestegen kosten maatschappelijke organisaties is samengewerkt met de maatschappelijke organisaties. De maatschappelijke organisaties vertegenwoordigden ook een specifieke sector waardoor breed draagvlak is geborgd. Zie ook de argumentatie bij beslispunt 1.

Financiën en formatie

De aanpak gestegen kosten maatschappelijke organisaties komt voort uit Rijksmiddelen die specifiek voor dit doel beschikbaar zijn gesteld. In de meicirculaire is bekend geworden dat het een bijdrage betreft van € 268.000 (2023) dat over de jaren terugloopt naar € 241.000 (2027). Daarna worden de middelen structureel.

De gemeente Houten heeft in januari al een ‘voorschot’ genomen op deze middelen door de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten in te stellen. Dit is verwerkt in de aanpak, waarmee de financiële consequenties van dit voorstel als volgt zijn:

- Er is in 2023 een tekort van € 105.000 vanwege eerste tranche van de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten en de lagere Rijksbijdragen.
- Het tekort in 2023 is gedekt vanuit een resterende exploitatiebijdrage Aan de Slinger 2023 en het resterende budget uit het armoedefonds.

Schematisch ziet dat er als volgt uit:

	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Totale kosten maatregelen aanpak	**373.000**	**267.000**	**266.000**	**249.000**	**241.000**	**1.396.000**
Beschikbare Rijksmiddelen (Houtens deel van 127 miljoen)	268.000	267.000	266.000	249.000	241.000	1.291.000
Subtotaal	-105.000	0	0	0	0	-105.000
Dekking Armoedefonds	73.000	0	0	0	0	73.000
Dekking resterende exploitatiebijdrage Aan de Slinger	32.000	0	0	0	0	32.000
Totaal	0	0	0	0	0	0

Communicatie

De maatschappelijke partners zijn vanaf het begin af aan betrokken bij de aanpak. Na de formele besluitvorming rond het plan, zullen de maatregelen gecommuniceerd worden. Daarbij zal speciale aandacht zijn voor de tweede tranche van de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten.

Voortgang

Indien akkoord, wordt de aanpak gestegen kosten maatschappelijke organisaties verder uitgewerkt in concrete ambtelijke acties. Voor 2023 betekent dat:

1. Het voorbereiden van een tweede tranche van de Subsidieregeling Energiecompensatie Houten.
2. Het formaliseren van de huurverlaging voor het huis van Houten en dit administratief te verwerken.

Evaluatie

De aanpak gestegen kosten maatschappelijke organisaties zal jaarlijks financieel worden herijkt en waar nodig bijgesteld.

Houten, 3 oktober 2023

het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Houten
de secretaris, de burgemeester,

A. Oortgiesen G.P. Isabella

Bijlagen

Plan gestegen kosten maatschappelijke organisaties

Verantwoordelijke portefeuillehouders college

1e PoHo: Sander Bos
2e PoHo: Ria Frowijn

Raadsbesluit

Voorstelnummer: 656359

Onderwerp
Gestegen kosten maatschappelijke organisaties

De raad van de gemeente Houten heeft het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 3 oktober 2023 gelezen en besluit:

1. In te stemmen met de aanpak gestegen kosten maatschappelijke organisaties en het daarin opgenomen pakket aan maatregelen;
2. De gestegen kosten maatschappelijke organisaties van € 105.000 te dekken uit de resterende middelen van het noodfonds armoede en exploitatiebijdrage Aan de Slinger.

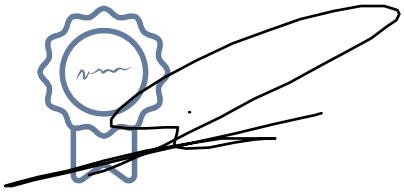
Dit is besloten in de openbare vergadering van de raad op 9 november 2023.

De raad van de gemeente Houten,
de griffier,

C.M.S. Visser

de voorzitter,

G.P. Isabella